

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega lõpetatakse aastaaegadega seotud kellakeeramine ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/84/EÜ“

(COM(2018) 639 final – 2018/0332 (COD))

(2019/C 62/49)

Pearaportöör: **Maria NIKOLOPOULOU**

Konsulterimistaotlus	Euroopa Parlamendi konsulterimistaotlus: 13.9.2018 nõukogu konsulterimistaotlus: 19.9.2018
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 114 lõige 1 ja artikkel 304
Juhatuse otsus	18.9.2018
Vastutav seksioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna seksioon
Vastuvõtmine täiskogus	17.10.2018
Täiskogu istungjärk nr	538
Hääletuse tulemus	109/1/6
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võtab teadmiseks Euroopa Komisjoni ettepaneku lõpetada aastaaegadega seotud kellakeeramine. Komitee juhib tähelepanu mitmele olulisele piirangule seoses selle meetodi, ajakava ja sisuga. Neid põhjuseid silmas pidades on komitee arvates väga tähtis varuda rohkem aega aruteluks ja analüüsiks. Ettepaneku tõhusa, ühtlustatud ja üksmeelse ellurakendamise tagamiseks on ülimalt oluline saavutada kodanike seas laiapõhjaline konsensus ja kõigi liikmesriikide ühehääline toetus.

1.2. Komitee tunnistab, et hiljutise veebipõhise avaliku konsulterimise kohaselt on mõned Euroopa kodanikud huvitatud sellest, et tühistada praegune mehhanism, millega seati sisse ühtlustatud kaks korda aastas toimuv kellakeeramine. Komitee peab hästi teostatud veebipõhist avalikku konsulterimist vahendiks, mis võib näidata avalikkuse eelistusi ja täiendada väljakujunenud demokraatlikke protsesse. Ta kahetseb, et enne ettepaneku kiiret avaldamist ei konsulteritud piisavalt riikide valitsuste ega organiseeritud kodanikuühiskonnaga.

1.3. Komitee on seisukohal, et komisjoni avalik konsultatsioon tõstas teema, mis on oluline ELi mõne kodaniku jaoks, eelkõige seepärast, et mõnes liikmesriigis on seda teemat juba mitmeid aastaid arutatud, teistes aga mitte. Ent komisjon ei arvestanud piisavalt asjaolu, et suur osa osalejatest olid pärit ühest ja samast riigist, teatud liikmesriikides lükati ettepanek aga tagasi ning puudub selge üksmeel praeguse ühtlustatud korra tühistamise tõeliste eeliste suhtes või selle suhtes, kas oleks parem kohaldada talve- või suveaega.

1.4. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et komisjoni vastu võetud kiirmenetlust kritiseeris mitu liikmesriiki, kus kodanikud leidsid, et ELi prioriteedid on mujal (majanduskriis, tööpuudus, sisseränne jne). See võib põhjustada probleeme ettepaneku heakskiitmisega ühiskonnas.

1.5. Vastavalt direktiivi ettepanekule tähendaks subsidiaarsuse põhimõtte iga riigi vaba valikut kohaldada suve- või talveaega kogu aasta vältel. Sellega asendataks praegune ühtlustatud süsteem, mis on laialdaselt näidanud oma tõhusust. Nii komitee kui ka komisjon on seisukohal, et kui soovitakse tagada praegune ühtlustatuse tase, on ülimalt tähtis liikmesriikide üksmeel selle suhtes, milline aeg valida. Vastasel juhul võib praegu on samas ajavööndis olevate riikide ajaerinevus põhjustada siseturu killustumist ja moonutusi.

1.6. Komitee märgib, et algatuse elluviimine tähendaks kõigi digitaalsete süsteemide ja seadmete ümberprogrammeerimist maailma tasandil, millel oleksid ilmselgelt majanduslikud kulud ettevõtete ja valitsuste jaoks ning võimalik mõju inimestele. Üleminek uuele ajasüsteemile nõuab pikka eelnevat IKT testimise perioodi, et tagada süsteemi edukas rakendamine. Kui 2024. aastaks kavandatud mõjuhindamine peaks andma negatiivse tulemuse, oleks mõeldamatu praeguse süsteemi juurde kiiresti tagasi pöörduda, arvestades selle lisakulusid ja mõju Euroopa institutsioonide usaldusväärsusele. See näitab taas, et enne sellise riikide, kodanike ja ettevõtete jaoks tundliku muudatuse tegemist on vaja rohkem aega, et laiendada uuringuid, andmete kogumist, poliitilist tahet ja ühiskondlikku vastuvõetavust kodaniku hulgas.

2. Komisjoni ettepaneku põhisisu

2.1. ELi õigusakt suveaja korra kohta võeti esimest korda vastu 1980. aastal, et ühtlustada riikides kehtivad erinevad suveajale ülemineku tavad ja kavad, tagades seeläbi ühtlustatud lähenemise suveajale üleminekule ühtse turu tingimustes.

2.2. 2001. aastast alates on ELi suveaja korra reguleeritud direktiiviga 2000/84/EÜ, milles on sätestatud kõikide liikmesriikide kohustus minna suveajale üle märtsi viimasel pühapäeval ja tagasi nende vööndiajale (talveajale) oktoobri viimasel pühapäeval.

2.3. Ent vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele teeb otsuse vööndiaja kohta iga liikmesriik eraldi kogu oma territooriumi või selle eri osade jaoks.

2.4. Nagu nähtub avalikust konsultatsioonist, mille korraldas komisjon ajavahemikul 4. juuli–16. august 2018, on kodanikud kaks korda aastas toimuva kellakeeramise süsteemi viimasel ajal kahtluse alla seadnud. Avaliku konsultatsiooni käigus saadi umbes 4,6 miljonit vastust: 84 % vastajatest pooldas kaks korda aastas toimuva kellakeeramise lõpetamist ja 16 % soovis seda säilitada. 60 % kellakeeramise lõpetamise pooldajatest eelistas suveaega. Oluline on märkida, et enamik osalejast oli pärit samast riigist (Saksamaa – 3,1 miljonit osalejat) ja et mõnes riigis (Kreeka ja Küpros) lükati ettepanek tagasi või ei saanud see selge enamuse toetust (Malta).

2.5. 8. veebruari 2018. aasta resolutsioonis toetas Euroopas Parlament praeguse korra muutmise ideed ja kutsus komisjoni üles esitama seadusandliku ettepaneku. Hiljuti, 2018. aasta juuni ja 2017. aasta detsembri nõukogu kohtumistel käsitlesid seda küsimust transpordiministrid, kuid ei saavutanud selget üksmeelt. Teised asjaomased ministrid ei ole küsimust arutanud ega ole seda varem arutatud peaministrite kohtumistel. Ka komiteega ei ole varem selles küsimuses konsulteeritud.

2.6. Ettepanekuga soovitakse tühistada praegune mehhanism, millega nähakse ette ühtlustatud kaks korda aastas toimuv kellakeeramine, ja kohaldada sama aega kogu aasta vältel. Subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt määrab aja iga liikmesriik ise. Komisjon loodab, et eranditult kõik riigid võtavad kasutusele sama suve- ja talveaja, et säilitada praegune ühtlustatus ja vältida siseturu killustumist. Ettepanek jõustuks 1. aprillil 2019.

2.7. Komisjon tunnistab, et olemasolevad uuringud kellakeeramise eeliste kohta energia, tervise, liiklusohutuse ja põllumajanduse valdkonnas ei ole alati andnud selgeid tulemusi. Näidati küll seda, et kui aeg ei ole ühtlustatud, võib see mõjutada siseturgu, mere- ja maanteevedu ning lõbu- või tööreisil viibivaid inimesi ⁽¹⁾.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee arvates on Euroopa Komisjoni ettepanek lõpetada aastaegade seotud regulaarne kellakeeramine, mis on kehtestatud direktiivis 2000/84/EÜ, huvipakkuv, ent ta juhib tähelepanu mitmele olulisele piirangule seoses selle meetodi, ajakava ja sisuga. Komitee peab äärmiselt oluliseks varuda rohkem aega aruteluks ja analüüsiks, et saavutada kodanike seas tõeliselt laiapõhjaline konsensus ja kõigi liikmesriikide ühehäälneline toetus. Need on määravad tegurid ettepaneku tõhusa ja ühtlustatud ellurakendamise tagamiseks.

3.2. Komitee on seisukohal, et komisjoni kasutatud meetod – juulis-augustis 2018 toimunud veebipõhine avalik konsultatsioon – pakub huvitavaid andmeid Euroopa elanike ühe osa ootuste kohta, kuid see ei ole ainus saadaolev vahend avaliku arvamuse hindamiseks. Arvestades ettepaneku mitmesugust poliitilist, majanduslikku ja sotsiaalset mõju, oleks enne selle esitamist tulnud asjakohaselt kaasata organiseeritud kodanikuühiskond ja suurem hulk liikmesriike ning nendega konsulteerida.

⁽¹⁾ Uuring, mille koostas liikuvuse ja transpordi peadirektoraadi tellimusel ICF International: „The application of summer time in Europe“, 19. september 2014.

3.3. Komitee märgib, et avaliku konsultatsiooni käigus ei tuvastatud liikmesriikide hulgas tõelist üksmeelt (Kreekas ja Küprosel lükati ettepanek tagasi) ja, mis eriti oluline, suur hulk osalejaid oli pärit vaid ühest riigist (Saksamaalt). See näitab, et küsimus pakub tõelist huvi mõnes riigis, ent mitte kõikjal ELis. Konkreetsemalt on komitee seisukohal, et veebipõhine avalik konsultatsioon ei saa asendada demokraatlikku konsulteerimisprotsessi kõigil tasanditel ja igas seadusandlikus etapis (enne ja pärast õigusakti vastuvõtmist ning selle vastuvõtmise ajal).

3.4. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et komisjoni vastu võetud kiirmenetlust kritiseeriti mõnes liikmesriigis, kus kodanikud leiavad, et ELil peaksid olema muud kiireloomulised prioriteedid (majanduskriis, tööpuudus, sisseränne jne). See toob esile võimaliku probleemi seoses ettepaneku ühiskondliku heakskiidu saavutamise. Lisaks puudub mõne riigi valitsusel veel selge seisukoht nii praeguse korra tühistamise kui ka selle suhtes, milline aeg valida (suve- või talveaeg), ja nad ei pea seda küsimust esmatähtsaks.

3.5. Sisupoolest peab komitee ideed alustada arutelu selle teema üle huvitavaks, kuid märgib, et komisjoni praeguses ettepanekus on teatud piiranguid, mis õigustaksid aruteluks pikema aja võimaldamist, et saavutada laiaulatuslik konsensus kõigi kodanike seas ja liikmesriikide üksmeel:

3.5.1. Aja kehtestamise õigus kuulub liikmesriigi pädevusse. Vastavalt uuele direktiivi ettepanekule tähendab subsidiaarsuse põhimõte iga riigi vaba valikut kohaldada suve- või talveaega kogu aasta vältel. Oht seisneb selles, et kui kõik riigid ei ole aja ühtlustamise küsimuses üksmeelel, tagades sama ühtlustatud ellurakendamise nagu praegu, avaldavad riikides kohaldatavast erinevast ajast tulenevad kulud tugevat mõju siseturule (killustumine), luues rohkem probleeme kui eelseid. Komisjon tunnistab oma mõjuhindangus seda probleemi ja komitee peab vajalikuks saavutada laiem konsensus, enne kui komisjon esitab ametlikult ettepaneku.

3.5.2. Komisjon ise märgib, et algatus põhineb mitmetel uuringutel, mille on teinud eri ühendused ja liikmesriigid ning mis ei ole andnud selgeid tulemusi või mille tulemused on vasturääkivad. Komitee soovib alustada põhjalikumat mõjuhindamist, mis hõlmaks kõiki majandus- ja ühiskonnasektoreid igas ELi riigis, et oleks võimalik mõista, milline süsteem on asjakohasem.

3.6. Süsteemi tehnoloogilise kohandamisega ülemaailmsel tasandil kaasnevad ettevõtjatele ja valitsustele ilmsed majanduslikud kulud, millel võib olla mõju kõigile inimestele. Lisaks sellele on süsteemi eduka rakendamise tagamiseks vaja pikka eelnevat IKT testimise perioodi.

3.7. Kuigi komisjon kehtestab mehhanismi direktiivi mõju hindamiseks (2024. aastal), juhib komitee tähelepanu asjaolule, et kellaaja muutmise kulud on küllalt suured. Seepärast ei ole negatiivse mõjuhindangu korral realistlik kujutleda kiiret tagasipöördumist praeguse süsteemi juurde, arvestades selle majanduslikke kulusid ja mõju Euroopa institutsioonide usaldusväärsusele.

Brüssel, 17. oktoober 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER